

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Ex versionibus, expositionibus, sensibus, ac praxi. cap. 27.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

fectum cordis . D. Hieronimus ex hebræo vocē (affectus) vertit *Psal. 72.*
(cogitatio) ab alijs vertitur pictura, græcè ponitur dispositio, &
ex his omnibus potest hic sensus erui, homines iniquos & mū-
di huius nequā sectatores, transire in affectus cordis sui, trasmutari
in suas passiones, seu vt Paul. ait tradi in desideria cordis
sui, & passiones, ignominia, quas cogitatione versant . hæc autē
quæ cogitant, non sunt aliquod verum bonum, sed falsa boni
idea : & ista sunt vanissima figmenta, quæ ipsi, sicut habet vox
græca (*ἡ δαιμόν*) intra se disponunt . Apud Ambr. Chanaam, *L. de Noe*
exponitur turbatio, seu comotio, & ita hunc mundum signi- *& Arca c.*
ficat, qui est fons commotionis, & seminarium turbationis . 28.

Ex versionibus, expositionibus, sensibus, & praxi .
Cap. XXVII.

Extò. Versiones variæ quæ extant, non solum ad cogno-
scendum scripturarum sensum vsurpantur, quia vna expli-
cat aliam (quo nomine ab Augustino celebrantur) verum in-
alium finem ijs etiam vtimur, vt si vna versio sententiam per-
fectè non explicet, altera superaddita lucem afferat, & ambæ si
inuicem conciliantur, plurium argumentorum ansam sup-
peditant, vt videre est in nostra vulgata editione quæ Hierony-
mo tribuitur si antiquæ septuaginta lectioni conferatur, nam
cum inter se nonnunquam specie discrepare videantur, ex ijs
tamen collatis perfecta sententia exurgit. exempli gratia Ioel. 2.
nostra versio habet letamini in Domino Deo vestro qui dedit
vobis Doctorem iustitiæ, septuaginta legunt, qui dedit ali-
menta iustitiæ, ex vtriusque collatione habemus Christum
esse nostrum Doctorem, qui iustitiam docet, & Doctrinam eius
esse cibum animæ, quo nutrimur, roboramur, & crescimus.
In Prou. stellio manibus nititur. Alia versio habet aranea,
vtrumque auget sententiam, nam significatur oportere nos es-
se sollicitos sicut stellio, animal ad gradiendum citissimum, &
quemadmodum Aranea, quæ tanto affectu, se ad operandum
applicat, vt ex proprijs visceribus telam contextat. In psal. 2.
vbi nos legimus apprehendite disciplinam] alij vertunt : ado-
rate filium] alij adorete purè] alij osculamini triticum.] Ip-
set Hier. variè vertit, cumque à Ruffino ob hanc varietatem *In Apol.*
argueretur sic respondet. Nisi & prolixum esset, & redoleret *cōtra Ruf.*
gloriosam, iam hinc tibi ostenderem, quid utilitatis habeat *finum.*
magistrorum limina terere, & artem ab artificibus discere, &

Versiones va-
riæ utiles ad
amplificatio-
nem.

In Apol.
cōtra Ruf.
finum.

videres quanta silua sit ambiguorum nominum, & verborum apud hebræos, certè illa varietas in vnum tendit, & tamen aliquid noui mysterij in ipsius sententiæ discussione inuenitur, nam ex hoc loco docemur adorare Christum Dei filium, quamuis morte damnatum purè ac sincerè contra eos qui ficto cultu venerantur: Docemur insuper osculari triticum, quod est in Eucharistia, manducando adorare: Denique monemur legis Messia doctrinam suscipere. Vocem hebræam Isaia quam interpres noster vertit [labruscas] alij [spinas] vertunt, & vtraque significationem admittit vox hebræa: si vtraque proponatur res ipsa magis confirmabitur, explicando quod opera multorum & labrusca sint, & spina.

Varietas expositionū feruit amplificationi.

Septimo. si quis varias sanctorum patrum afferat expositiones, vel circa idem diuersos philosophandi modos egregie & ipse philosophabitur, dum eos sequetur quos Magistros ac Duces ante oculos habere debemus: & ita ex varijs anulis auream distinguet catenam, quæ & sibi ornamento sit, & vnde tota res pondus accipiat: id à multis Doctoribus videmus factum, præsertim D. Thoma, qui in varios scripturarum libros volumina eruditionis plenissima compilarunt, quæ & ipsi catenas à varijs hinc inde decerptis anulis, appellare voluerunt: quamuis non laudo, vt tota concio ex his componatur sententijs, quia illa congesta sylua, præterquam quod indigestum chaos videtur, vt plurimum etiam satietatem Auditoribus folet parere: Adde quod perorantis memoriã rudi mole obruit, atque etiam Auditorum. Tale est quod super his Matth. verbis. Panem nostrum quotidianum seu vt alius Evangelista scribit supersubstantialem disputatur: nam alij de pane materiali intelligentes, explicant quare dicatur supersubstantialis: Alij, nec immeritò de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento; alij de spiritali gratiæ dono exponunt: tu verò si has optiones colligaueris, haud dubiè iustæ mensuræ rationationem collegeris. Varia istiusmodi paradigmata suppetent ei, qui quantulacumque diligentia Sanctorum Patrum lucubrationes euoluerit, cum non desint varia in varios Sacra scriptura libros conscripta, & colligata catenæ.

Plures sēsus historici inuicem possunt iungi.

2. Doctr. Chr. c. 27.

Octauò, quia vnus idemq; scripturæ locus plures secundum ipsam historiam potest sensus admittere, vt alibi monuimus, si varij sensus hi ab Oratore assumantur ad vnum aliquid suadendum & ampliandum inuabunt: Vnde rectè Augustinus quid in diuinis largius, & vberius potuit prouideri diuinitus, quam vt eadem

eadem verba pluribus intelligantur modis? Exemplum ex *Isa. 53.*

Generationem eius quis enarrabit. certum est hæc verba à ple-
risque patribus ad diuinam, & æternam generationem refer-
ri: ab alijs ad humanam, vt Tertullian. Lact. Iust. Mart.
Alij rursus referunt ad generationem Christi spiritualè, id est
ad sobolem, ac filios innumeros, quos sua morte Christus erat
regeneraturus, quod ex sequentibus verbis benè confirma-
tur. Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen lon-
gævum] Ex his tribus sensibus qui volet, plenissimum eruet
mysterium: Nam à prima Generatione tam admirabili, vt nec
enarrari, nec intelligi queat, facta est secunda Christi scilicet
hominis generatio, quæ item incomprehensibilis est, at ex vir-
tute secundæ vitæ ad primam merito Christi patientis, innum-
merabilis generatio ad Christum accessit, vt ex psal. 2. Domi-
nus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te: Vnde il-
lud sequitur de futura posteritate; postula à me, & dabo tibi
gentes hereditatem tuam & possessionem tuam terminos terræ
sic & illud *Isa.* Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nos-
tros ipse portauit: *Matthæus* morbis corporalibus à Christo sa-
natis attribuit: At *D. Petrus* pro peccatorum medicina affert, qui
peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Nos
si vtrumq; sensum oratione persequi voluerimus, probabimus
corporis infirmitates ex peccatorum grauedine exoriri: vnde
concludemus sicut in illis sic in istis ad Christum esse confu-
gendum, vt sicut tot egrotos sanauit, dignetur etiam pecca-
torum vlcera, quibus animæ fatent, subleuare.

Is. 53.
Mat. 8.
1. Pet. 2.

Nonò. Sensus mysticus præter historicum venustissimè ap-
ponitur, præsertim si vnus alteri aptè cohæreat, non secus ac
videmus holosericum aliquem pannum varijs acuum pun-
ctis ab Artifice auro, gemmisq; ornari; Et vix vllus sanctorum
Patrum codices terit, cui vltro sensus mystici applicatio non
occurrat. Totus est in eo *S. Greg.* in moralibus; *Origenes,*
Augustinus, & alij; Instar omnium sit quod mirabilis in eo *Do-*
ctor mellissimus Bern. tanquam ex varijs cõpositis desforatù pro-
fert, in consiciendo triplici vnguento, & pedibus, & capiti, &
tori corpori *Saluatoris* acceptum; sic igitur ille ad varias
S. Magdalena vnctiones alludens. Primù vnguentum est mise-
ricordiæ, cuius vilissimæ species intra nostros hortulos inue-
niuntur: peccata nostra plantata in conscientijs nostris sunt:
Isa igitur mortariolo pænitiæ, macerationis pistillo contu-
sa, & resperfa discretionis oleo, doloris igne supposito, & in-
aheno

Sensus Mysti-
ci adiunçtio.

*Serm. in
eius festo.*

aheno disciplinae cocta, vnguentum exhibent pretiosum, & acceptum pedibus Saluatoris: secundum deuotionis, cuius species de caelesti Paradiso allatae virtutes sunt, quae in mortariolo peccatoris, pistillo meditationis contritae, exultationis oleo superfusa, suffuso igne iustitiae, in humilitatis aheno decoctae, faciunt vnguentum, quod solum super caput Domini recumbentis possit effundi. Tertiae pietatis, cuius species vniuersae miseriae, oculo pietatis inspectae; istae igitur in mortariolo largitatis, dulcedinis pistillo contractae, oleo charitatis delinitae, successe igne compassionis in aheno perseverantiae despumatae, vnguentum facium ipsi etiam Angelis mirabile: felix Maria vixit pedes, felicior caput, felicissima quae rorem vnguentarium toti corpori praeparavit. conijce inde quantam, & quam fertilem materiam includat sensus hic mysticus; quae si sapienter, ac prudenter disponatur parem vberitati, utilitatem profundet.

Scripturae optimus commentarius est Sanctorum vita & actiones.

De Mendac. ad Cor. sent. tomo 4. init. Hom. 10. in Ezech.

Ad fratres in heremo col. 10. c. 9. 1. Cor. 9. Lib. 5. in st. c. 11.

Lib. 7. in st. c. 19.

Decimo, cum locus explicandus praecipuum aliquod, seu documentum continet ad praxim virtutum, ac spiritualis vitae pertinens; optimus erit modus, si explicetur ista praxis, & praeterita Sanctorum exemplis illustretur: & antiquorum traditionibus recepta ostendatur: Regulam, hanc docet August. Diuinae (ait) scripturae non solum praecipua Dei continent, sed etiam vitam, moresque iustorum, ut si forte occultum est, quid accipiendum sit, quod praecipitur] in factis istorum intelligatur, eadem est Gregorij regula his verbis: In sanctorum vita cognoscimus quod in scriptura intelligere debeamus. Si V. g. illa proponatur autoritas. Oportet semper orare, & nunquam deficere. Quid accommodatius ad persuadendum afferri potest, quam si afferantur exempla eorum, quos August. Cass. & alij commemorant, qui & manibus opus, & corde iuge orationis studium exercebant? Si locus Pauli proponatur: Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo: dices ex Cassian. hanc fuisse Sanctorum omnium Patrum traditionem, non esse quempiam idoneum ad spirituales pugnas nisi prius obtinuerit bella carnalia. Si suademus ex scripturis curam pauperum habendam, proponemus antiquam primitiae Ecclesiae traditionem de Collectis, quibus pauperum inopia subleuabatur; De quibus S. Leo sermones non paucos scribit, imò & Paulus non semel agit: si apud Religiosos de perfecta rerum abdicatione loquaris in illud, nisi quis renunciauerit omnibus quae possidet non potest meus esse discipulus. Vfus antiquus ex Cassian. afferetur, qui & Basilij citat sententiam ad quendam Senatorem, qui cum se renuntiasse diceret

ret huic mundo , & tamen quadam sibi de proprijs facultati-
bus reservasset. Audiuit ex Basilij ore. & *confessionem* perdidisti :
& Monachū non fecisti. His, & similibus Ecclesiastes abstrusos
scripturarum latices auditoribus propinabit : sunt enim ipsa
scripturae aquae ad quas Iacob oves ducebat ad aquandas, & in
harum canalibus, versicolores amygdalorum virgas ponebat,
ut earum aspectu oves eiusdem varietatis foetus parent: Aquā,
ego sacram scripturam interpretor, virgas autem Sanctorum
exempla: Iacob Concionatoris est figura, qui Christi oves, hoc
est Christianum populum ad sacros diuinorum eloquiorum fon-
tes deducit, iisque variegatas opponens Sanctorum virtutes, fa-
tus eiusdem coloris Christo generat innumeros.

Gen. 30.

Ex varietate verborum, & scripturarum concordia.
Cap. XXVIII.

Vndecimò, Eandem sententiam Spiritus sanctus saepe in
eodem cōtextu variatis verbis repetit, & haec repetitio,
quae in oratione fortè alicui vitiosa videretur tantum abest, ut
absona sit, quin potius non solum magis explicat, sed plura
etiam notatu digna includit; Præterea eadem sententia pluri-
bus interdum membris constat: ut videre est in lib. Iob. sapien-
tialibus, & alijs, quorum si proportio, correspondentia, vel or-
do, quo inter se partes cohærent attendatur, materia non de-
rè speculanti ad dicendum: Sit exemplum repetitionis. Exod.
25. iste Deus meus, & glorificabo eū Deus Patris mei, & exal-
tabo eum; certè auget, quod non solum sit Deus meus, sed &
Patri mei Deut. 32. concresecat, ut pluuia doctrina mea, fluat,
ut ros eloquium meum, oratio est illustrior explicando dupli-
cem similitudinem rosis, ac pluuiae. In Psal. Benedicam Domi-
num omni tempore, semper laus eius in ore meo ubi ex abun-
dantia cordis, sit eiusdem sententiae repetitio, & inde crescit ora-
tionis affectus. Item paratum cor meū Deus, in prosperis mo-
deratè habendis; paratum cor meum ad toleranda æquanimi-
ter aduersa, vel ut ait Bern. Via regia fratres, nec ad dexteram
declinat, nec ad sinistram: est inuenire hominem semel paratū
non secundo, docetque aliquos esse, qui libenter auscultant il-
li, Eijce Ancillam, & filium eius, sed non sunt parati ad il-
lud aliud, Immola mihi filium quē diligis Isaac. Item in illud
Gen. Erat Dominus cum eo, idest (cum Ioseph) & erat vir in-
cunctis prosperè agens.] Vnum ex alio optimè infertur, nam
si id

Scripturae va-
riae idem do-
centes iuuat.

Psal. 39.

Psal. 107.

Serm. 43.

è paruis.

Gen. 39.

Collocatio,
& ordo in sa-
tentijs scri-
pturae nota-
tur.